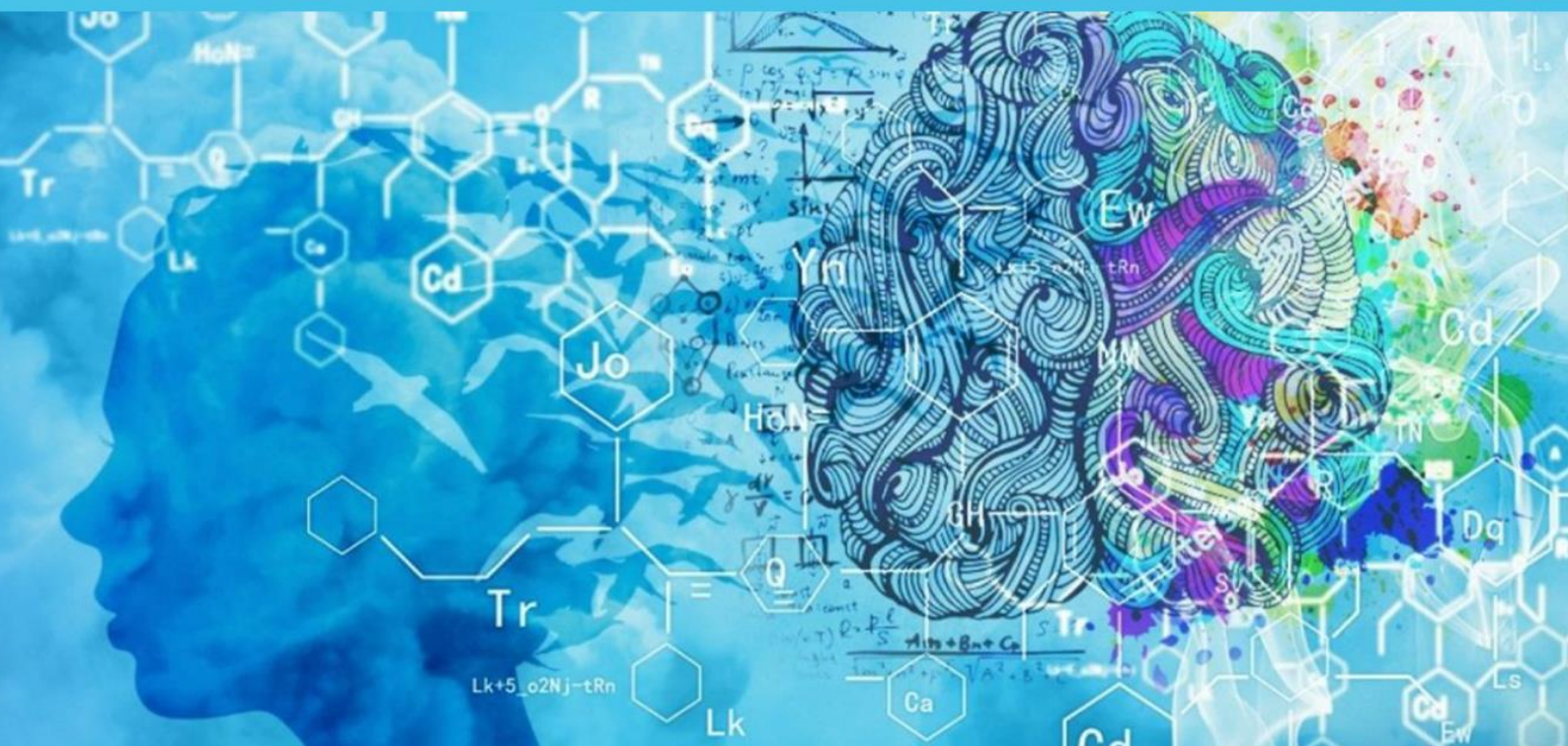

SCI-CONF.COM.UA

TOPICAL ISSUES OF MODERN SCIENCE, SOCIETY AND EDUCATION

**PROCEEDINGS OF III INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
OCTOBER 3-5, 2021**

**KHARKIV
2021**

TOPICAL ISSUES OF MODERN SCIENCE, SOCIETY AND EDUCATION

Proceedings of III International Scientific and Practical Conference

Kharkiv, Ukraine

3-5 October 2021

Kharkiv, Ukraine

2021

UDC 001.1

The 3rd International scientific and practical conference “Topical issues of modern science, society and education” (October 3-5, 2021) SPC “Sci-conf.com.ua”, Kharkiv, Ukraine. 2021. 1096 p.

ISBN 978-966-8219-85-6

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Topical issues of modern science, society and education. Proceedings of the 3rd International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Kharkiv, Ukraine. 2021. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/iii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-topical-issues-of-modern-science-society-and-education-3-5-oktyabrya-2021-goda-harkov-ukraina-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: kharkiv@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2021 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2021 Authors of the articles

ПОДОРОЖ ЯК ШЛЯХ ДО ПІЗНАННЯ СЕБЕ

Петрова Альона Анатоліївна

аспірантка

кафедри педагогіки та методики технологічної освіти
Криворізького державного педагогічного університету

Вступ./Introduction. В процесі історичного та економічного розвитку суспільства поняття «подорож» перетворилося у лавину під назвою «туризм», що рухається з шаленою швидкістю та має значущі наслідки для розвитку людства. Досить великий вплив туризм має не лише на економіку світу, але й на духовний розвиток особистості. Ще з античних часів саме подорож для філософа була засобом пізнання світу та пошуку істини. Але з розвитком філософії туризму поступово об'єкт дослідження змінюється із зовнішнього сприйняття світу, до внутрішніх переживань особистості під час подорожі.

Мета дослідження./Aim. Вибір теми дослідження продиктований необхідністю об'єднати всі можливі варіанти подорожей в житті людини як види її трансценденції за межі своєї особистості, традицій соціуму, ментальності, культури та ін.

Матеріали та методи./Materials and methods. Багатогранність туристичної галузі та численність наукових підходів до дослідження феномену туризму зумовила появу різноманітних трактувань цього поняття. У нашому дослідженні ми послуговуватимемось визначенням американського ученого Дж. Джаффарі: «Туризм – це освіта людини поза звичайним способом життя, що задовольняє його потреби у відриві від імпульсів, і домашнього соціокультурного, економічного середовища» [4, с. 9]. Головна рушійна сила розвитку туризму – це потреба людини у подорожах, під час яких людина відкриває для себе світ та своє місце у цьому світі. Туристична подорож виступає найголовнішим засобом особистого пізнання світу, його осмислення, засвоєння та формування власного ставлення до нього. Отже, головним аспектом нашого дослідження виступає розкриття філософсько-

антропологічної функції туризму. Цінностями у цьому випадку виступають нове джерело вражень, інформації, відчуттів, ідей, досвіду, енергії і та ін. Результатом подорожі є повернення у відновленому стані – це зазвичай подолання страху новизни, страху руйнування монолітної структури особистості [2, с. 51].

Результати та обговорення./Results and discussion. Розглянемо вплив подорожі на особистість «людину подорожуючу». Найчастіше ця тема досліджується в межах культурології, психології, соціології, маркетингу та індустрії туризму, рідше стає предметом дослідження соціальної філософії. Доцільно було б об'єднати у філософському визначенні «подорожі» всі можливі варіанти руху людини – як у фізичному реальному світі (географічні пересування), так і рухи у внутрішньому просторі особистості та виходу за її межі (трансцендентність). У цих різновидах руху людської особистості можна виокремити загальні риси, що стосуються саме «подорожі»: *переміщення, подолання меж, оновлення, повернення*. Слід зауважити, що ці два види подорожі («зовнішньої» географічної та «внутрішньої» метафізичної) мають досить умовні розмежування, оскільки вони переплітаються у реальному житті подорожуючого. Потреба у подорожі за межі власного Я може стати причиною географічної подорожі, і навпаки, подорож у географічному просторі може стати передумовою змін у пізнанні внутрішнього світу людини [2, с. 51].

А. М. Іванова пропонує для розуміння суті та визначення поняття «людини подорожуючої» виокремити такі критерії: усвідомленість та добровільність здійснення «зовнішніх» та «внутрішніх» подорожей; здатність подорожуючої особи до самотрансценденції або вихід за межі повсякденності та свого Я заради абсолютно нових маршрутів та готовність пережити у цьому стані дещо нове; бажання подорожуючого після подорожі повернутись назад у повсякденну реальність, у своє Я; створення подорожуючим певного «продукту», виробленого ним після завершення подорожі за рахунок отриманих там вражень [2, с. 52]. Дослідники виділяють наступні різновиди подорожей відповідно до мети, яку переслідує турист:

Відкриття нових земель та народів. Нажаль цей різновид подорожей на сьогодні став практично неможливим в силу об'єктивних причин, оскільки на планеті майже не залишилось невідкритих територій. В той же час ці подорожі породили таку кількість «продуктів», яких людству вистачить на кілька віків в якості джерела знань про різноманітні куточки планети та захоплення особистостями великих мандрівників.

Етнографічні подорожі. Подорожуючі зацікавлені у відвідуванні як найбільш ізольованих від зовнішнього світу племен, так і тих регіонів планети, де специфіка способу життя місцевого населення обіцяє нам яскраві враження. В першому випадку у людей, які вважають себе цивілізованими, з'являється можливість заглянути «за лаштунки» історії людства, подивитись в обличчя самим собі колишнім, усвідомити цінність «дикого» світу, зануритись у культуру цих людей.

Екстремальні подорожі. У цьому типі подорожей головною метою є стиль подорожі, який передбачає достатньо високий рівень фізичних навантажень та випробовування власної сили духу, мужності та боротьби із власними страхами. Імовірно потреба в екстримі – це атавістичні інстинкти окремої частини людства, які сформувались у часи, коли був можливий єдиний тип подорожі – відкриття незвіданих земель з високим ступенем ризику. Результатом є сам подорожуючий, як сильна особистість, що надихає тисячі інших людей бути сміливіше та у будь-яких складних життєвих ситуаціях.

Освітньо-пізнавальні подорожі. Цей тип подорожі обирають ті, хто прагне побачити, відвідати та дізнатись все найбільш цікаве під час подорожі. Результатом такої подорожі є культурне збагачення подорожуючих.

Мовні подорожі. Достатньо популярний серед прогресивної молоді вид туризму. Метою якого є вивчення іноземних мов на території носіїв мови.

Еко-природні подорожі. Популяризація цього виду туризму активізувалась завдяки обговоренню проблеми глобального потепління та стрімкого зникнення окремих видів тварин та рослин на планеті, що й спричинило прагнення побачити та зафіксувати зникаючу красу іноді навіть у

важкодоступних куточках природи. Результатом таких мандрівок є знайомство з дивовижними місцями нашої Землі, які розсовують межі нашої свідомості до планетарних масштабів та закликають людей замислитись над тим, як саме людство впливає на тендітну природу.

Паломницький туризм. Відвідування сакральних місць або культових релігійних особистостей представниками різних релігійних напрямків. Духовне збагачення є головною метою представників цього виду туризму.

Подорож у «пошуках себе». Метою таких мандрівок є не стільки географічне переміщення, скільки «втеча від самого себе». Це спроба вийти за межі своєї особистості, культури, цінностей, традицій, мови, звичного побуту та кола спілкування. Інші країни виступають в якості фону, а додаткові елементи допомагають розширити межі свідомості новими відчуттями. Серед туристів є популярна фраза «перезавантажитись». Тому в цьому випадку зовнішня подорож відбувається паралельно з внутрішньою мандрівкою особистості. Спостерігаючи різноманіття варіантів мандрівок, маємо змогу стверджувати, що кожна подорожуюча людина має свою власну зовнішню або внутрішню причину подорожі. Навіть очікування від однієї і тієї ж мандрівки у кожної людини суто індивідуальні.

Слушно зауважити, що подорож - це не лише подолання географічних меж, а і меж власного Я. А. Маслоу влучно описав це у своїй концепції метапотреб, де зазначив, що постійне прагнення до подолання меж, до задоволення власних потреб є обов'язковою умовою розвитку людини [2, с. 9, 251]. Автор створив ієрархію мотивів, а американські вчені адаптували її до потреб «людини подорожуючої» [6].

Фізіологічні потреби. Потреба у відпочинку, релаксації та оздоровленні як основна причина для відпустки або подорожі.

Потреби в безпеці. У сфері туризму вона є керуючим фактором вдалої організації подорожі. Але деякі особи, які задовольнили потребу безпеки у повсякденному житті, прагнуть до екстремального туризму, де присутній

фактор ризику та небезпеки. Однак, у туризмі, зазвичай, це керована форма небезпеки значною мірою під контролем особистості [2, с. 240].

Соціальні потреби. Подорож надає можливість розширити межі суспільних відносин, збільшити коло друзів, задовольнити потреби суспільного визнання за межами повсякденного існування.

Потреби у соціальному визнанні, у досягненні успіху. У цьому випадку подорож виступає як фактор для отримання соціального визнання та поваги. Прикладом можуть слугувати загальноновизнані мандрівники, всесвітньовідомі екстремали, мандрівники-філософи.

Потреби у самовираженні, самоактуалізації. Звісно туризм відіграє важливу роль у самореалізації індивідууму, його самотрансценденції.

Відповідно до поглядів В. Франкла, самотрансценденція – це «вихід за свої межі» - до іншої людини або до іншого сенсу. Одним з моментів самотрансценденції В. Франкл вважає самоактуалізацію, яка не є самоціллю людини, вона навіть не виступає причиною людських прагнень. Філософ підтримує думку А. Маслоу, який стверджує, що людина самоактуалізується саме завдяки захопленості значущою роботою. Отже, щастя та самоактуалізація це лише форма переживань, які людина відчуває під час досягнення сенсу свого життя, тобто це «контекст», а не об'єкт прагнень.

Особливо критичним в житті людини є період, коли вона знаходиться в пошуках свого життєвого покликання, або ж помилково вважає, що професійна занятість і є сенсом життя. Необхідною умовою здорового психічного стану людини є певний рівень напруги, що виникає між людиною, з одного боку, та локалізованим у зовнішньому світі об'єктивним сенсом, з іншого боку, який людині доведеться реалізувати. Людина, яка позбавлена напруження, прагне до його створення і воно може приймати або позитивну, або негативну форму. До здорових форм напруження Франкл відносить в першу чергу спорт. Цілком логічно віднести сюди і різні види туризму. Завдяки цим захопленням людина виходить за межі буденності та реалізує свою потребу в нарузі, добровільно встановлюючи перед собою вимоги, яких вона позбавлена у суспільстві. Крім

того суперництва, що в інших видах спорту призводить до перемоги над іншими, в альпінізмі знаходить більш гідне втілення – прагнення перемогти себе. Тобто у вищезазначеному випадку саме альпінізм не ставить людину вище за інших, а призводить до самовдосконалення. І, нарешті, захоплення спортивним туризмом має ще один важливий фактор – соціальний: відчуття взаємозалежності та взаємодопомоги людей, що йдуть в одній зв'язці. У своєму дослідженні Франкл стверджує, що сенс життя не є суб'єктивним, людина його не створює, а знаходить в світі об'єктивної дійсності. Більш того, насолода ніколи не виступає як сенс життя. Не треба до неї прагнути, вона лише причина та побічний ефект досягнення мети[5].

Аналізуючи наукові доробки Франкла, можемо змогу виокремити дві причини захоплення людей активним туризмом: 1) реалізація власного творчого потенціалу, коли зайняття туризмом або прагнення до подорожування – це покликання та спроба допомогти іншим заповнити «екзистенційний вакуум» (до цієї категорії відносяться професійні альпіністи, мандрівники, туристичні гіді); 2) тимчасове захоплення, самотрансценденція, наповнення сенсом вільного часу (звичайні подорожуючі).

Яскравим прикладом реалізації власного життєвого покликання за допомогою подорожей виступає видатний українських філософ Григорій Савич Сковорода. Він вважав, що життя – це дорога, це подорож довжиною в життя, подорож до щастя. Під час подорожі людина пізнає світ. Д. І. Багалій виокремлює у мандрівного філософа достатньо яскраву рису його характеру – прагнення до подорожування. Мотивом частих переїздів українського філософа було бажання пізнати щось нове [1, с.44]. Першочергово для Г. Сковороди подорож – це прагнення до нових знань (*потреба*) отриманих з першоджерел. Пприхильність до рідного краю та любов до України стали головною причиною його повернення (*повернення*) на Батьківщину. Наситивши себе новими знаннями та повернувшись на територію рідної країни, Сковорода починає заглиблюватись у власні роздуми, шукаючи істину буття людини, та починає писати свої твори (*продукт подорожі*). Як і у Франкла, у Сковороди бачимо

виокремлення видимого і невидимого світу (вчення про дві натури). Істина полягає у внутрішньому невидимому (трансцендентальному) світі людини. Досягти щастя можна, лише слідуючи почуттям внутрішньої натури, інакше кажучи, жити за покликанням. Все, що б ми не робили у нашому житті, є прагненням до «радості серця», до задоволення наших потреб, до щастя. За концепцією спорідненої праці Григорія Сковороди істина насолода полягає в насолоді самим процесом праці. Подібні твердження ми також зустрічаємо і у дослідженнях Абрахама Маслоу та Віктора Франкла.

Висновки./Conclusions. Таким чином, здійснивши філософський дискурс у проблему подорожування як одного з шляхів пошуку себе, можна зробити висновок, щодо визначення критеріїв подорожей, які принципово відрізняють їх від інших видів переміщень людини. Подорожуючий повинен усвідомлено та добровільно виявити бажання до подорожування, мати абсолютну готовність (як фізичну, так і психічну) до виходу за межі буденного існування з обов'язковим поверненням після подорожі до колишніх умов життя і створення подорожуючим певного «продукту», виробленого ним після завершення подорожі за рахунок отриманих вражень. До можливих, але не остаточних варіантів мандрівок відповідно до мети, яку турист переслідує та потреб, які він прагне задовольнити, можна віднести: відкриття нових земель та народів; етнографічні подорожі; екстремальні подорожі; освітньо-пізнавальні подорожі; мовні подорожі; екологічні подорожі; паломницький туризм; подорож у «пошуках себе». З досліджень А. Маслоу про мотивацію людини можемо стверджувати, що під час подорожі людина задовольняє будь-які потреби зазначені автором. Вони абсолютно нічим не відрізняються від людських потреб повсякденності, оскільки подорож – це і є маленьке життя, протягом якого ми маємо змогу досягти рівня самоактуалізації та зрозуміти що ж таке щастя. У свою чергу Віктор Франкл «надає» сенсу подорожі. У своїх наукових працях він розглядає подорож з двох різних точок зору: подорож як сенс життя - у першому випадку, та подорож як шлях до пошуку себе і сенсу свого існування – у другому. Обидва варіанти заслуговують на увагу та розкривають

глибину причин подорожування. Особливої уваги заслуговує аналіз життя і творчості видатного українського філософа - Григорія Савича Сковороди. Адже для нього подорож і була власне сенсом життя та джерелом натхнення для своїх філософських роздумів.

Список використаної літератури

1. Багалій Д. І. Український мандрований філософ Григорій Сковорода : монографія. - Київ, 1992. - 472 с.
2. Иванова А. Н. Путешествия как потребность в самотрансценденции. Вестник Томского государственного университета. - 2015. - № 395. - С. 51-59.
3. Маслоу А. Х. Мотивация и личность - 290 с. Режим доступу до тексту: http://www.bimbad.ru/docs/maslow_motivation_and_personality.pdf (дата звернення: 21.09.2021)
4. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В. К. Федорченко та ін. Київ : ВЦ Академія, 2013. - 368 с.
5. Франкл В. Человек в поисках смысла : сборник / пер. с англ. и нем. / общ. ред. Л. Я. Гозмана и Д. А. Леонтьева. Москва : Прогресс, 1990. – 368 с.
6. Andrew Holden. Tourism Studies and the Social Sciences : Taylor & Francis Group, 2006. - 228 p.